

דחוף

ח' חשון תשע"ו
21 אוקטובר, 2015
סימוכין: 95478

לכבוד
ח"כ אלי אללוף
יו"ר וועדת העבודה, הרווחה והבריאות
במייל: elalouf@knesset.gov.il

מכובדי,

הנדון: הסדרת המכללות הטכנולוגיות להכשרת הנדסאים בישראל

ראשית אנו מקווים כי החגים עבור בנעימים ואנו מוצאים מקום להודות לך על הליווי והטיפול המקצועי שלך כיו"ר וועדת העבודה, הרווחה והבריאות בעניין המכללות הטכנולוגיות. לאור ישיבות מקצועיות שאתם מקיימים בעניין הסדרה לאומית של המכללות הטכנולוגיות להכשרת הנדסאים בישראל אנו מבקשים להעביר לעיוןך נייר מסודר בנושא:

1. רקע:

- משרד האוצר מציין במסמך המדיניות הכלכלית ומדיניות התקציב לשנת הכספים 2015/16, שכלכלת ישראל כבר אינה נהנית מהיתרון הבולט בתחום ההון האנושי שהולך ונשחק בעשור האחרון. התפתחות שלטענת כלכלני האוצר פוגעת בפדיון העבודה במשק ומחייבת הפניית משאבים גבוהים ומיקומם במרכז סדר העדיפות התקציב. על פי נתוני משרד האוצר, פדיון העבודה בישראל ממשיך לפגר בהשוואה בין-לאומית ונמצא בשליש התחתון של מדינות ה-OECD. אחת הסיבות המרכזיות לכך, על פי כלכלני האוצר, היא הון אנושי שאינו מתאים לצורכי שוק העבודה הטכנולוגי. למרות כל זאת, יש לציין שמדיניות האוצר, היעדים והתוכנית הכלכלית בהתאם להצעת התקציב שעברה בקריאה ראשונה היא השקעה בהשכלה הגבוהה ובחינוך ללא התייחסות להשכלה טכנולוגית.
- יותר מזה, הצעדים המוצעים בתוכנית הכלכלית להעלאת רמת הפדיון והחדשנות כבר לא השתנו למעלה מעשור וכוללים תוספות תקציביות משמעותיות בתחום החינוך וההשכלה הגבוהה, אך לא בתחום ההשכלה הטכנולוגית.
- מציאות זו אינה מפתיעה כלל וכלל כאשר המספרים מלמדים כי מדינת ישראל משקיעה בסטודנט במכללה טכנולוגית כמעט כמו ההשקעה השנתית בילד בגן ילדים, כ-1/3 מההשקעה בסטודנט אקדמי בתחומי מדעי הרוח והחברה ופחות מ-1/4 מההשקעה בסטודנט להנדסה.
- למזלה של מדינת ישראל, המחדל של חוסר ההשקעה בהשכלה טכנולוגית לא הביא למיתון והאטה במשק, זאת לאור העלייה ממדינות חבר העמים בראשית שנות ה-90 שכללה הון אנושי טכנולוגי מצוין שנשא על כתפיו את התעשייה והתחום הטכנולוגי של מדינת ישראל. אך היום בחלוף 25 שנה, עולי חבר המדינות יוצאים לפנסיה ואין מי שיחליפם.
- ארבעה עשורים נדרשת רפורמה שתכליתה הקמת רשות ממשלתית - מועצה להשכלה טכנולוגית (מל"ט) שתפעל במקביל למל"ג ותחת סמכותה ואחריותה יכשירו המכללות הטכנולוגיות הנדסאים והכשרה מקצועית, תוך השוואת התקציבים בהתאם לקריטריונים של התמחור והתקצוב הנהוגים במערכות החינוך וההשכלה הגבוהה.
- נוכח המחסור הגדול בהון אנושי טכנולוגי נדרשת מנהיגות אחראית אשר תעמיד את כלכלני האוצר על טעותם המתמשכת שפגעה בכלכלת ישראל ותוביל להחלטה מיידית ואמיצה להוציא את העגלה מהבוץ.
- אנו שמחים כי שר האוצר משה כחלון ושר הכלכלה אריה דרעי נקובעי מדיניות הממשלה, בשיתוף והובלה שלך כיו"ר וועדת העבודה, הרווחה והבריאות בכנסת, מבינים את הפרדוקס ונושא פיתוח ההשכלה הטכנולוגית וההכשרה

המקצועית הוגדר בקווי היסוד לממשלה כערך עליון. נוכח ההזנחה המתמשכת ואולם, למרות הבנה זו בנחיצות הרפורמה, הנושא לא נכלל בחוק התקציב והתוכנית הכלכלית לשנים 2015/16 ועתה לאור העודפים בהכנסות המדינה והצורך להשקיעם במנועי צמיחה אין נכון יותר מאשר להכריז על הרפורמה בהשכלה הטכנולוגית וההכשרה המקצועית ובכך לעמוד בהתחייבות הממשלה בקווי היסוד ולהביא בשורה של צמיחה לחברה ולכלכלת מדינת ישראל.

- לאור דחיית פגישתכם בנושא זה למועד החופף לתחילת שנת הלימודים הקרובה במכללות הטכנולוגיות אנו מצויים בלוח זמנים דוחק. להלן נפרט אבני דרך שבראייתנו יסייעו לקדם השכלה טכנולוגית בישראל:

2. פתרון בטווח הארוך

הקמת מועצה לאומית להשכלה טכנולוגית והכשרה מקצועית (מל"ט).

הצעתנו להקים מועצה זו בחקיקה ממשלתית ראשית שתהיה בעלת סמכות ניהול, תקצוב, וקביעת מדיניות עצמאית. המועצה תהיה כפופה לשר הכלכלה, בדומה למודל המועצה הלאומית להשכלה גבוהה (מל"ג) הכפופה לשר החינוך. גוף זה יחליף את המכון הממשלתי להכשרה טכנולוגית ואת האגף להכשרה מקצועית, והנייר יפרט את מטרת המועצה, תפקידיה, סמכויותיה והמבנה הרצוי. גוף זה ירכז את הסמכויות של הכשרת הנדסאים, הכשרה מקצועית ועידוד תעסוקה, ויפעל ליצירת מדיניות סדורה להכשרת הנדסאים במכללות הטכנולוגיות.

עקרונות מרכזיים להקמת המועצה:

- מועצה שהינה גוף סטטוטורי עצמאי, לניהול ההשכלה הטכנולוגית וההכשרה המקצועית המהווה האחדה רגולטורית ויעילות תקציבית.
- השוואה תקציבית בהתאם לקריטריונים אחידים הנהוגים במערכת החינוך וההשכלה הגבוהה.
- אקדמיזציה של ההשכלה הטכנולוגית (תואר ראשון להנדסאים) למיתוג והעלאת תדמית של כל תחום ההון האנושי הטכנולוגי החל ממערכת החינוך כיעד לאומי למשיכת הדור הצעיר לחינוך טכנולוגי.
- פיתוח הכשרה מקצועית מודולרית בהתאם לתכנון משותף בהתאם לצרכי התעשייה.
- שיחוף פעולה מובנה עם התעשיינים.
- עידוד תעסוקה בקרב אוכלוסיות בעדיפות לאומית באמצעות הכשרה מקצועית והשמה.
- תכנון ופיתוח תכניות חומש בהתבסס על ביצוע מחקרי תחזית לטווח ארוך ובינוני.

בכוחן של יישום עקרונות אלה הנשענות על שלוש רגליים: הרגולציה, המכללות טכנולוגיות והתעשייה, תוך ראייתן כשלוכות אלה באלה, להוביל לשדרוג משמעותי במצב ההשכלה הטכנולוגית וההכשרה המקצועית בישראל. השינוי מן היסוד יאפשר להוביל לעידן חדש של צמיחה, העלאת הפריון וצמצום פערים בחברה הישראלית. המערך המאוחד יוצר מעטפת לימודית שתאפשר לכל אזרח מעל גיל 18 לרכוש השכלה והכשרה טכנולוגית בהתאם ליכולותיו, רצונותיו והישגיו. המערך המודולארי יביא בשורה לאלפי הצעירים מהפריפריה החברתית והגיאוגרפית וימנע שליחתם חזרה לרחובות ולמעגל ה"כשלוך" עקב חוסר התאמה.

חשוב לציין כי שלושת גופי הרגולציה הקיימים היום מנהלים תקציב משותף של למעלה ממיליארד ש"ח (הכשרה מקצועית למבוגרים, מה"ט, הנדסאים י"ג-י"ד, בתי ספר להכשרה מקצועית לנוער, ועידוד תעסוקה). כך שמדובר בתקציבים שרובם קיימים במערכת וניהול התקציב וכן תקני כ"א המוקצים היום יאוחדו תחת המועצה הלאומית (מל"ט).

3. פתרון ביניים לטווח המיידי לטובת המשך התפקוד המכללות הטכנולוגיות

הפתרון כולל שלושה צעדים עיקריים:

- א. במסגרת ההסכם המבני תקציבי נדרשת הארכת רשת הביטחון של 90% מהמסגרת התקציבית של אותה שנה לפחות ל-3 שנים נוספות (תשע"ו – תשע"ח). מה שימנע תהליך של הפחתה תקציבית שהמודל מביא החל מתשע"ו.
- ב. הענקת תקציב חירום לכלל המכללות והוספת תקציבים למכללות באזורי עדיפות לאומית על מנת למנוע קריסה תקציבית: בפועל עדכוני התקציב בהסכם כללו תוספת של 21% בשלוש שנים האחרונות כאשר מודל הדיפלומות מקצץ בפועל 10% (רשת ביטחון 90%), וזאת בהינתן שרק 70% מהסטודנטים מתוקצבים. אמנם התקציב לסטודנט מתוקצב יעלה בשנה"ל תשע"ו ל-8,500 ש"ח אבל ההוצאה הלאומית להנדסאי בפועל בחישוב 90% רשת ביטחון ו-70% סטודנטים מתוקצבים תהיה רק 5,500 ש"ח המהווים 50% מההוצאה הלאומית לילד בגן ילדים במדינת ישראל. לאור זאת המכללות נמצאות בשנתיים האחרונות בגידעון תפעולי ועל מנת להבטיח פתיחה תקינה של שנה"ל תשע"ו נדרש להזרים למכללות הטכנולוגיות בשנתיים הקרובות סכום של כ-150 מלש"ח. יצויין כי דו"ח שמואל סלבין, לשעבר מנכ"ל משרד האוצר, עמד על כך שתקציב הולם, ראוי ונכון שעומד בדרישות להכשרת הנדסאים עומד על 500 מלש"ח לשנה.
- ג. פתרון דחוף לסוגיית הארנונה: תיקון חוסר השוויון הפוגע במכללות הטכנולוגיות על ידי השוואה המצב לזה הקיים במוסדות להשכלה הגבוהה הזוכות לפטור של 2/3 מהארנונה בעוד המכללות הטכנולוגיות משלמות ארנונה מלאה. מצב זה יאפשר לצמצם את הוצאות התקורה והארנונה ולהפנות במידי את התקצוב המצומצם להוצאות פדגוגיה והכשרה.

בכבוד רב,

יעקב דור
מרכז פורום המכללות הטכנולוגיות
משנה למנכ"ל מכללה טכנולוגית באר שבע

ד"ר יונכד פנחסי אדיב
יו"ר פורום המכללות הטכנולוגיות
מנהלת מכללת הנדסאים באריאל

עותקים:

ח"כ משה כחלון שר האוצר
ח"כ יפעת שאשא ביטון, חבר וועדת המדע
מר שי באב"ד, מנכ"ל משרד האוצר